

ÅRSSKRIFT 2021 – Århus Friskole

Et år under en epidemi

Kære læser!

Velkommen til en samling tekster fra et år præget af corona-epidemien.

I dette årsskrift kan du læse forskellige vinkler på, hvad det har betydet på Århus Friskole. Vi er i skrivende stund ikke vendt tilbage til en almindelig skole i en "normal" verden; men vi håber og regner da med, at vi snart kan se enden på alle restriktionerne.

Der er også tekster om musik og læsning.... Og to tekster om bæredygtighed – et emne, der nok kommer til at fylde meget mere i de kommende års tekster. God læselyst - venlig hilsen red. (Asger)

Indhold:

Skolelederens dagbog fra et corona-år	af Marie
Hvem sidder der bag skærmen?	af Bertel
Det er lidt svært det med corona	af Johan og Marianne G
Et corona år på godt og ondt	af Asger
Corona skole i lillegul	af Mikkel
Lilleskolepædagogik hvad nu	af Marie
En bæredygtig verdensborger	af Ditte og Marianne H
Læsning på Århus Friskole	af Tine L og Ditte
Musik og rytmik på Århus Friskole	af Maria
Bestyrelsens beretning	af Thorbjørn

Skolelederens Corona-dagbog fra 11. marts 2020 til 11. marts 2021

af Marie

Århus d. 11. marts 2021

For ét år siden havde vi ikke i vores vildeste fantasi kunnet forestille os, hvordan corona ville komme til at påvirke vores liv med skole-nedlukninger, legegrupper, hyppig håndvask, afstand, mundbind mv.

Dette er et udpluk af Marie skoleleders dagbogsnotater fra det sidste år:

Onsdag d. 11. marts 2020: Det min mors 85-års fødselsdag. I dag er Danmark blevet lukket helt ned - alle skoler, uddannelsessteder mv. Det er en meget speciel situation. Det er nok kun begyndelsen på en lang mærkelig periode, hvor vi ikke på nuværende tidspunkt overhovedet kan forstille os konsekvenserne. Måske får det os til at vågne op og leve livet anderledes!

Uge 1: Vi er kommet godt i gang med fjernundervisning over Google Meet. Mindre kan sagtens gøre det. Dejligt at se alle over Meet. Det er vigtigt, at alle mærker, at vi er forbundet i friskole-fællesskabet, selvom vi ikke er sammen fysisk. Jeg bliver helt utilpas af at være så meget online. Godt, at jeg ikke er det til daglig.

Uge 2: Vi er tvunget til at være meget kreative og tænke langt ud af boksen. Vi har i dag holdt Asgers 60-års fødselsdag over Meet – fantastisk fest. Det er fedt at mærke glæden og fællesskabet. Jeg er helt høj. Nu går kokkene i gang med at lave TV-køkken med klasserne 😊.

15. april: 1. genåbning: Vi må genåbne, hvis vi lever op til Sundhedsmyndighedernes retningslinjer: To meters afstand fra næsetip til næsetip!!! Jeg har aldrig før arbejdet så meget i en påskeferie. Det plejer at tage flere måneder at lave et skema. Nu har vi lavet det på et par dage. "Keep it simple". Vi er heldige, at vi har en skole med døre ud i alle klasseværelser og med masser af udearealer. Vi har fået målt og delt alting op, 0.-5. klasse, legegrupper, medarbejdere, stolene står med 2 meter fra næsetip til næsetip, et toilet pr. klasse, skolens inde- og udeområderne i zoner. Vi har bestilt masser af håndsprit, som for øvrigt er udsolgt og blevet mega dyrt. Der ringer en sælger til skolen og vil sælge sprit-dispensere, som kan måle børnenes temperatur, før de går ind ad døren.

Den første dag vi genåbner, møder jeg en far. Han er bange for at sende sin datter i skole. Hvad nu hvis hun kommer til røre ved et andet barn? Bliver hun så udskammet? Hvad gør corona-situationen ved børnene? Vi har været så vant til her i DK i generationer, at vi har kunnet skåne og skærme vores børn fra det mest ubehagelige i verden. Det kan vi ikke nu. Vi kan ikke skåne børnene fra corona-virkeligheden. Men børn har heldigvis lov til at være børn, siger myndighederne.

Håndvask: Alle skal instrueres i at vaske hænder. Efter få dage får børnene eksem og sår på hænderne af al den håndvask. Det viser sig, at det er en kirurg-håndvask, som børnene er blevet sat til hver 2. time. Jeg kontakter sundhedsmyndighederne og få timer senere er retningslinjerne lavet om. Vi lever heldigvis i et demokrati. Hvis børnene ikke passer til retningslinjerne, så må retningslinjerne laves om, så de passer til børnene.

En fredag aften i april: Jeg er corona-træt. Fredag eftermiddag kom der nye retningslinjer. De kommer altid i ferien eller fredag eftermiddag, så kan politikerne gå hjem og holde fri, og vi andre kan gå på arbejde for at gøre skolen klar til mandag. Hele tiden lave nye skemaer – igen – igen - igen.

Aflyse lejrskoler 😞. Aflyse afgangsprøver 😊.

Fredagsbrevet fra d. 24. april 2020: Århus Friskole før og nu

Århus Friskole lige nu er en helt anden skole end før corona, men det er en skole, som minder meget om Århus Friskole, dengang jeg gik på skolen tilbage i 70'erne. Dengang var der også kun 120 børn på skolen, max. 12 børn i klasserne med én voksen, der var ingen klokke som ringede ind, der var ikke et skema med forskellige fag og lærere, men der var ét emne med én lærer i lang tid. Der var tid til fordybelse, nærvær og væren. De bedste kvaliteter i de oprindelige tanker om "lilleskolen" er genopstået i corona-genåbningen.

Det er fantastisk at være på Århus Friskolen lige nu. Her er fredeligt og stille. Alle på skolen er kommet ned i gear. Vi hænger ikke i en klokkestreng. Børn og voksne er spredt jævnt ud over hele skolens område ude og inde. Der er højt til himlen og tid til at blive væk. Kreativiteten vokser og gror. Århus Friskole er genåbnet og genopstået som en skole med fokus på væredygtighed. Hurra for det. Men vi savner knus og kram.

Mvh. Marie Skoleleder

Genåbning fase 2 - 18. maj 2020

Jeg er dansklærer i 7. klasse. Jeg fik klassen til at skrive breve om, hvorfor de synes, at vi skal genåbne skolen for de store elever. De sendte breve på mail til Mette Frederiksen. Tænk- at vi lever i et demokrati, hvor vi kan sende mails direkte til Statsministeren. To dage efter meddelte hun genåbning fase 2 for de store elever. Gjorde det en forskel?

Hvordan skal vi alle kunne være på skolen med 1 meters afstand mellem eleverne? Vores klasseværelser er ret små. Vi kan heldigvis låne Fodboldklubben og Klubben, så 6. og 7.klasse kan være der.

Sidste skoledag: Kan vi holde sidste skoledag for 9. klasse? Ja udenfor, hele skolen samlet, klassevis på fodboldbanen. Det er meget bedre – der er højere til loftet. Det er ikke sidste gang, at vi gør det. Hvorfor har vi ikke tænkt på det før? På friskolen har vi mange hellige køer med vores traditioner gennem årtier.

Men corona har tvunget os til at gentænke. Meget af det gamle er blevet genfødt på nye måder, hvor vi har fået øje på nye værdier, som er blomstret op. Det har vist sig, at hellige køer åbenbart kan føde kalve.

Vi evaluerer på corona-gaverne: Det er meget roligere at spise klassevis, det giver fleksibilitet at klokken ikke ringer ind, det giver meget fordybelse at have samme klasse hele dagen, og det giver stor frihed at være nødscole uden minimumstimetal, fælles faglige mål og afgangsprøver. Vi laver et nyt skema med blokke med plads til mere frihed, fleksibilitet og fordybelse.

1. skoledag efter sommerferien 2020: Velkommen tilbage, hele skolen samlet - udenfor – klassevis igen. Vi vælger at holde fast i vores legesøskendeordning. Fællesskabet og relationer mellem store og små er en af skolens vigtigste værdier, så den vil vi ikke give køb på.

Høstival: Det er den sidste lørdag i august. Her plejer at være Høstival med masser af mennesker og musik. I dag er her helt stille og ikke et øje. Men det er nu tankevækkende, hvor meget mindre pressede vi er.

September: Lejrskoler 😊. Vi lykkes med at gennemføre lejrskoler for otte klasser, og "boom" så kom skærpede stramninger så 6. + 7. klasse ikke kom afsted. Men vi lykkedes med at gennemføre lejr på Møgelø med store og små med kun én af de yngste klasser til at overnatte ad gangen. Det fungerede overraskende meget bedre ikke at være 85 elever i flere dage. Vi er jo blevet 20 børn flere på skolen de sidste 20 år, så huset på Møgelø kan faktisk ikke rumme hele Gul-gruppe mere.

Fest og fællesskab: Hvordan skal 8. klasse kunne tjene penge til deres 8. classes-tur, når Høstival og alle spillejobs er aflyst? Hvordan skal de kunne opleve ansvaret og fællesskabet om at tjene penge og glæden ved spillejobs fx optog med udviklingshæmmede i Ålestrup?

Vi må arrangere det, som kan lade sig gøre indenfor restriktionerne. 8. klasse og forældre laver og sælger take-away mad fra Blyantshuset. De arrangerer lysfester d. 7. + 8. dec. med hensyntagen til alle restriktioner – én klasse ad gangen spiller for én forældregruppe ad gangen. En intention er, at 0. klasse skulle få lov til at opleve at optræde for deres forældre. Det lykkes. Politiet kommer begge dage og roser arrangementet. Lysfesterne er et kapløb med tiden, for samme dag udmeldes nye strammere restriktioner fra d. 9. dec. Vi når det lige, så smækker corona-døren i bag os. Dagen efter bliver 5. – 9. klasse sendt hjem igen. Vi laver en spontan juleafslutning i skolegården for dem. Alle aner, at der går lang tid, før vi ses igen.

Lucia: Kan vi gå Lucia-optog på Hospice Søholm og Søholm Plejehjem? Denne gang går 3. klasse udenfor med luciatøjet udenpå flyverdragterne. De går ind i hver eneste forhave på hospice, hvor berørte beboere og pårørende sidder på sengekanten og smiler. Det fungerer meget bedre end at gå rundt på de tomme gange indenfor på hospice, som vi plejer.

Nytårs-nedlukning: Alle er sendt hjem igen. Vi har nødpasning på skolen. Det er rigtig godt for de børn, som er der. Alt andet er over meet.

Jeg får 8. klasse til at skrive nytårstaler. De skriver om det lorte corona-år 2020 og om deres håb for 2021. De savner skolen. De er den første generation i verden, som virkelig har lært, hvad det vil sige at savne at gå i skole. Til min store overraskelse skriver de også, at de i 2020: Har lært sig selv meget bedre at kende, at de er blevet mere sig selv, at de få venner som de må se, har de fået et meget dybere forhold til, at de har lært at sætte stor pris på deres nærmeste familie, at begrænsninger har gjort dem meget mere kreative, og at de er blevet gode til at værdsætte små glæder i hverdagen. Tænk at få det med så tidligt i livet. Det giver håb for fremtiden.

Februar 2021: Vi genåbner for 0.-4. klasse igen. Denne gang er det meget nemmere. Alle kender det. Vi er nødskole igen. Det er en stor frihed. Vi prioriterer trivsel for alle med en bedre bemanning og kortere skoledage. Det giver en dejlig rolig skole med glade børn og voksne. Ingen stres og jag. Det er virkelig tankevækkende, hvor meget pres og stres, vi i vores vestlige verden har presset ned over os selv, skolen og samfundet.

11. marts 2021: Det er nu et år siden, at vi lukkede ned første gang. De store klasser har lige nu været hjemme i de sidste 3 måneder. Deres motivation er max. dalende. Det er heldigvis forår, og dagene bliver lysere og lysere. De må nu mødes i trivselsgrupper på fire og gå en tur med en lærer/pædagog. Det er dejligt at se lysene tændes i deres øjne et øjeblik. Fra uge 11 må 9. klasse komme i skole hver 2. uge, og 5. – 8. klasse må komme én gang om ugen udenfor. Vi har sat partytelte op igen igen.

Århus Friskoles værdier har været under pres i corona-krisen. Det er svært at mærke glæden og opleve sig som en del af Århus Friskole fællesskabet, når man sidder alene hjemme. Det dør lidt af afstanden. Århus Friskole er meget alt det særlige, som vi laver i fællesskabet på tværs af klasser med lejrskoler, juleværksteder, musicals mv. og nu må vi ikke være på tværs. Faglig undervisning over meet bliver en reduceret udgave af friskolen. Vi går for meget i takt. Men til gengæld kan den ligeværdige og stærke relation mellem børn og voksne i langt de fleste tilfælde godt brænde igennem skærmen. Corona har også styrket skolens værdi med udsyn. Corona har været et springbræt til større udsyn, til at gribe fat i det globale perspektiv og til at føle os forbundet med resten af verden, fordi vi er i samme situation.

Det var godt, at vi for ét år siden ikke vidste, at det ville tage et år, og det er godt, at vi lige nu ikke kender fremtiden. Lad os håbe at vi lærer, at når verden kan stå sammen om at sætte menneskers helbred over økonomien, så er der håb for, at vi i verden kan stå sammen om at skabe et samfund med mere balance i menneskers liv og et bæredygtigt klima, så menneskeheden kan overleve på jorden på den lange bane.

Hvem sidder der bag skærmen

Fra virtuel undervisning til en ud-af-skærmen-oplevelse - af Bertel, støttelærer i 5. og 6. klasse

I 3 måneder har jeg kun set børn og kolleger på min computerskærm. Nogle gange uden billede, for det meste uden lyd. De slukkede mikrofoner er jo et stykke af vejen tegn på, at eleverne samarbejder med læreren. For det er jo den eneste måde, det her virtuelle kan fungere på. En kan tale af gangen. Det stille univers er nogle gange en fordel, men ikke i længden. Det er hårdt for børnene, men de klarer det generelt godt, de er seje. Det er hårdt for os voksne. Vi mangler noget væsentligt alle sammen. Mit humør har over perioden været ude på et skråplan - ingen tvivl om det.

Fra 1. marts kom så fra regeringen en gylden mulighed, som vi alle straks greb, som den gode idé det er: Man måtte nu lave små gåture med de børn, som særligt trængte til at komme ud af hjemmeskolen, ud og møde andre børn. Trivselsgrupper på maksimalt fem inklusiv en voksen. Heldigvis lå den slags lige til mit højreben, da jeg er ansat som støttelærer og inklusionspædagog - og hvad jeg ellers kunne finde på at titler, for at sikre mig tjansen.

Allerede på vej over på skolen på min cykel rundt om Brabrand Sø kunne jeg mærke det løft, det gav at tænke på at møde rigtige børn "live". Vi skulle samles ved Blyantshuset klokken 9.00. Den sætning smagte jo lidt af normal skole. Vi kunne nu høre, at skolen ikke var helt normal: De voksne var i kæmpe højtalere begyndt at synge børnene ind til timerne. "Hvad er det der sker?" spurgte nogle af mine børn. "Aner det ikke, men jeg vil prøve at undersøge det," svarede jeg.

Da vi var samlet, suste vi ud over stepperne og ind i skoven og ud igen og op i Fugletårnet og ned igen. Vi legede også med Trygve, Mathias' hund, som i den grad fik os tilbage til livet igen. Den virkede ikke spor Corona-træt. Jeg snakkede også kort med kolleger og forældre, vi mødte undervejs - på behørig afstand selvfølgelig. Også det var til at blive høj af. Ude i livet igen.

Jeg har fået en anelse forståelse for isolationscellen. Selv om jeg da bor med min kæreste og ser familie og få venner. Og selvfølgelig forstår jeg jo slet ikke pinen i en virkelig isolationscelle, og hvor rablende gal man kan føle sig i den. Ved det godt, men det var alligevel de tanker, der opstod torsdag 4. marts, hvor min første trivselsgruppe skulle samles og sendes ud i naturen. Og spontane indskydelser har jeg altid respekt for.

Jeg tænkte også på, at det her jo må handle om hormoner eller serotonin eller spejlneuroner eller noget helt andet, der er på spil, når man er sammen med andre i den virkelige verden. Og som man er i mangel af, når man sidder der time efter time bag ved skærmen med klude om sin hånd. Det vil jeg google lidt på - altså når jeg igen tør nærme mig skærmen.

I øvrigt opsøgte jeg også øjenlægen, for mit syn svigtede lidt, syntes jeg. Ikke noget egentligt galt med øjnene, men kunne godt være et resultat af at være skærmtrold lidt for længe, sagde øjenlægen. Man blinker ikke så ofte, når man er sammen virtuelt. Og så er du jo ikke helt ung længere, sagde den flinke øjenlæge, tårekanalerne kører en anelse mere trægt. Nå, men det var et sidespring, men alligevel ikke længere end, at vi nok skal komme tilbage på sporet igen.

De her trivselsgåture handler mest at alt om, at børnene skal være sammen med hinanden igen. Og kører det godt socialt, så gør jeg mig så usynlig som muligt. Trækker mig lidt væk, er lidt foran eller bagved. Noget af min begejstring hænger sammen med at være med til at skabe rammerne for denne trivsel. Børnene savner hinanden og savner at være sammen - rigtigt.

Og selvom jeg tænker på mig selv, som en, der er god til at være i mit eget selskab og til tider måske fremtræder sådan lidt munkeagtig, så må jeg sige nu: Jeg er mør, og det her med at være sammen i den virkelige verden er ikke opreklameret. Jeg er vokset op i en kælder i Esbjerg og vil endda gå så vidt som til at sige: Fællesskab i det virkelige liv er ikke så ringe endda. Eller som man også kunne sige på de kanter: *Det kan vist lige skralde an.*

Og børnene møder op hver dag og samarbejder loyalt i en periode i vores liv ingen af os glemmer.

Vi bevæger os af smalle og nærmest ufremkommelige stier og forsøger alligevel at finde vej. Vi hjælper hinanden, og inden længe er der forhåbentlig ikke nogen at finde bag skærmen ud over det, der fagligt giver mening i vores grønne og smukke hverdag.

I 2021 har vores kontakt med 5. klasse kun været online. Vi har læst, skrevet, danset, trænet, sunget, set nyheder og film, lavet udfordringer, talt skridt, gjort gode gerninger for os selv og andre, fremlagt for hinanden, været glade, sure, kede af det, opgivende, grinet, og ja, fået det bedste ud af en situation, der på ingen måde er optimal for læring, leg og relationer.

Vi har talt om, at vi savner vores kollegaer, savner grin på lærerværelset og de indspark og den inspiration, vi får fra andre mennesker. Vi savner at gå på arbejde. Samtidig har vi nydt at holde pause fra den travle hverdag, nydt at være sammen med vores egne unger i mange flere timer, end vi normalt er. Der har været mulighed for at hoppe i havet, løbe en tur midt på dagen og nørde ind i projekter, der ellers har været nedprioriteret. Fra det perspektiv har Coronaen givet os en ro og tid til fordybelse i helt andre ting, end vi normalt gør.

Vi spurgte 5. klasse, hvad de oplever af positive og negative sider i nedlukningstiden:

- "Savner den HELT normale hverdag med venner, familie, normal skole og ferier. Og at der sker noget nyt en gang imellem"
 - "En af de gode ting er, at jeg er blevet tættere med min familie"
 - "Det er nederen, at være tvunget til at være hjemme, og at man ikke kan se alle sine venner på en gang. Alle ferier er aflyst. Man kan miste venskaber under Corona. Der er mange mennesker, der dør af Corona over hele verden. Det er sygt nederen at blive testet i både mund og næse."
 - "Jeg synes, jeg er blevet bedre til at få ro på og ikke hele tiden skal være i gang. Og jeg ser min familie meget mere."
 - "Jeg er et menneske, som hele tiden gerne vil lave noget, og det er lidt svært med det Corona. Jeg elsker også at være sammen med mennesker, og det er jo også lidt svært"
 - "Man kan lave flere ting, når man er hjemme med sin familie."
 - "Det værste er skolenedlukning og at man ikke kan se sine venner."
 - "Det bedste ved coronatiden er at man kan slappe mere af og være sammen med sin familie."
 - "Det dårlige er at man ikke rigtig kan lave noget, og jeg savner offentlige aktiviteter. Jeg savner at hygge mig ude i byen."
 - "Jeg tror, at det gode ved Corona er, at jeg har fundet ud af, at man godt kan være sammen med folk fra andre klasser online. F.eks. lavede jeg et Minecraft server, hvor en masse fra forskellige klasser spiller sammen."
 - "Det dårlige er at man ikke kan se nogen mennesker, det er ret irriterende."
 - "Jeg har fundet ud af, at jeg kan ha det godt i mit eget selskab. Og fundet ud af, hvor vigtigt det er at være sammen med nogen."
-
- "Det er dårligt, at jeg ikke kan komme i klub og kun i skole en dag om ugen."
 - "Det er dejligt at blive tættere med sin familie og at bruge mere tid sammen med dem. Jeg kan lave flere spring nu."
 - "Det dårlige ved Corona er, at jeg savner mine venner, normal skole, ferierne og den helt normale hverdag."
 - "Det er godt, at man kan game mere."

- “Det dårlige er, at man ikke kan rejse, man rører sig ikke så meget, bliver sur på sine forældre, kan ikke møde fætre, kusiner og onkler. Man keder sig. Man får hovedpine af meget skærm.”
- “Vi har lært at sætte pris på at gå i skole og være glad for det. Vi har haft lidt mere tid til at være sammen med sin familie, og så kan man få lavet noget, som man normalt ikke har tid til.”
- “Det er træls, at vi ikke kan se vores venner så meget. Vi savner skolen og vores bedsteforældre.”
- “Jeg har lært at have det godt i mit eget selskab og have det hyggeligt alene.”
- “Noget af det værste ved Corona er, at jeg kun ser min egen klasse og min familie og at klubben er lukket.”

Forleden var det lige præcis et år siden, at Mette Frederiksen lukkede landet ned, folk stormede i butikker og hamstrede, og vi efterfølgende fik vores første spæde erfaringer med virtuel undervisning via skærm. Dengang vidste vi ikke, at et helt år skulle passere før den normale åbne fysiske skole igen kan skimtes i nær fremtid. Vi håber lige nu, at skolerne får lov at undervise alle elever på skolen efter påske 2021 – men vi ved jo ikke, hvad der venter forude.

I det forgangne år har vi skiftevis været i skole og henvist til skole på skærm i flere omgange. På intet tidspunkt i det forløbne år har vi måttet blande klasser, altid har der været krav om afstand.

I den sidste nedlukningsperiode fra midt i december har alle elever fra 5.klasse og opad været tvunget til skærm-undervisning. Og hvilke tanker gør man sig så som lærer på – forhåbentlig – bagkant af dette højst uventede og anderledes skoleår i corona-epidemiens tegn?

- **Fællesskabet** har haft trange kår, både hele skolens fællesskab i form af fester, mærkedage, vores unikke musikkultur, big band, lejrskoler i grupperne, fællesskab på tværs i klasserne – ja i det hele taget følelsen af at **høre til i en fælles "stamme"**, hvor vi har fælles værdier i forhold til musik og dans, og hvad det vil sige at være en del af friskole-kulturen.
Savnet efter at se hinanden, være sammen og nyde det vi kan sammen, er meget stort i Rød og Store Gul. Lille Gul og Blå har været mere i skole og har helt sikkert nydt den space, de har fået, nu hvor de store ikke har fyldt så meget på skolen (se øvrige artikler i dette nummer).
Efter anden verdenskrig var der mange, der savnede det fællesskab, der var blandt danskerne forenet i deres modstand mod tyskerne. På samme måde kan det være, at det savn, vi alle har følt efter fællesskabet, kan gøre os endnu stærkere sammen, når samfundet åbner op igen. Vi har alle været fælles om at måtte undvære og lide under manglen på fællesskab. **Måske bliver vi fremover langt bedre til at værdsætte det, vi har sammen.**
- **Glæden**, som er en anden af skolens kerneværdier, har haft trange kår. Mange elever har udtrykt, at de blev triste af at sidde foran skærmen – måske i nattøj, uden mulighed for at være sammen med klassekammerater. Følelsen af at være helt alene, snerten af ensomhed har trængt sig på blandt mange.
Som lærer har jeg lagt mærke til, at det har været sværere og sværere at få alle børn til at være på "meet" med billede. Mange har haft mest lyst til at gå under radaren – alligevel vil jeg rose børnene for at tage sig sammen og være på, når de er blevet nødet. De ved godt, at de er nødvendige medspillere i klasseundervisningen.
Det har dog ikke været tristhed alt sammen – vi har også grinet og været glade sammen på skærmen og opdaget nye samværsformer i små grupperum på meet.
- **Udsyn**, har haft gode kår: Pludselig er vi alle en del af et stort fællesskab – på kloden. Vi har haft tema om klima og bæredygtighed, set Greta-dokumentar og talt verdensmål. **Pludselig giver ordet global mening – også i 6.klasse.** Vi har læst mange artikler og nyheder om verdens tilstand. Jeg tror faktisk, at den globale bevidsthed har fået et spark opad!
- **Viden og kundskaber**, for mange var det befriende med den ro og fordybelse, man fik foræret i hjemmeskolen. I længden holder det blot ikke, men der er ingen tvivl om, at vi som lærere har fået

øje på, at en del undervisning faktisk egner sig godt til "hjemmeundervisning foran skærm". I vores skole er der til daglig et højt forstyrrelsesniveau, det kan være svært at finde ro. Den del kan vi arbejde med og forbedre – det viser skærmskolen os.

Om fem år ligger denne årsberetning måske og flyder på et bord. En eller anden fisker den op og læser om Corona-året, hvor vi oplevede flere nedlukninger og for alvor gav os i kast med at "tage hensyn ved at holde afstand".

Forhåbentlig er det gamle friskole-fællesskab, krammere og leg på tværs af klasser og grupper igen i fuldt flor til den tid; mit håb er, **at vi i dette særlige år alle har lært lidt om os selv og om fællesskabets store betydning for os alle.** Og måske finder vi først ud af på lidt afstand, hvad vi egentlig lærte af corona-krise pandemien, der hærgede Danmark og verden i 2020-21.

Coronaskole i LilleGul 2020-21

af Mikkel på vegne af Lillegul

Foråret 2020: Corona-epidemien ramte Danmark i marts 2020 og hænger stadig over os i marts 2021. Vi prøver her at gennemgå nogle af vores corona-erfaringer på Århus Friskole:

Vi åbnede skolen op efter første nedlukning med restriktioner i marts 2020, hvor klasserne skulle inddeles i mindre grupper og områder for at mindske kontakten mellem børn og voksne. Marianne H. og Mikkel var sammen i et lille mini-team omkring børnehaveklassen. Vi organiserede os, så vi var to voksne omkring en klasse, og skoledagen var fra kl. 9.00-14.00.

Forældre måtte ikke komme ind på skolens område, så aflevering og afhentning af børn foregik fra parkeringspladsen. Børnehaveklassen fik tildelt området omkring Naturstationen. Her var klassen delt i to grupper på ti, og de var udenfor det meste af dagen. Børnene var faktisk kun indenfor, når de blev undervist. Dagsplanen var den samme hver dag.

En time fra 9-10 sagde de godmorgen, spiste musebid, lavede bål og fortalte historie indenfor de to fordybelsesemner om indianere og vikinger. Fra kl. 10-12 skiftedes de to grupper til at blive undervist af Marianne Højslet. Imens var Mikkel sammen med den anden halvdel af klassen udenfor, hvor de legede rolleleg i fordybelsesemnerne og bl.a. byggede en vikingehule i træerne bag Naturstationen. Kl. 12 blev der spist frokost, og resten af dagen gik med at bygge insekthoteller, bage snobrød, lave pandekager og popcorn, læse historier og lege. Kl. 14.00 sluttede dagen, og alle børn skulle hjem på samme tid.

Nogle af de erfaringer der blev gjort ved at lave skole på denne måde var, at uhensigtsmæssige mønstre, som tidligere var opstået mellem børnene, kunne brydes. Inden coronatiden var en drengegruppe lidt urolig og utryk i forhold til legerelationerne. Inddelingen af børnene i mindre grupper muliggjorde at blande børnene, så de fik øje på andre klassekammerater end dem, som de tidligere havde valgt til. Da der kun var ti børn, fem piger og fem drenge, i en gruppe, blev børnene gode til at lege med hinanden både piger og drenge. Der var nogle drenge, der fik en mere rolig adfærd i den mindre gruppe. Da hele dagen foregik udendørs, var der mindre støj, og børnene fandt små rum udenfor, hvor de legede uforstyrret i større eller mindre grupper. Da bålet hele tiden var i gang, kunne de børn, som ikke havde lyst til at lege, få mulighed for praktisk arbejde med at passe bål og lave mad.

Afleveringssituationen om morgen blev ændret, da **børnene nu skulle sige farvel til deres forældre** på parkeringspladsen - og ikke som tidligere, hvor **forældrene sagde farvel og gik fra børnene**. De børnehaveklassebørn, der før havde haft udfordringer med at sige farvel til deres forældre om morgenen, var nu tvunget til at være mere modige - og de blev set med højt løftet pande og raske skridt selv gå gennem skolegården og hele vejen op i Naturstationen 😊

På samme tid - i foråret 2020 - havde 1. klasse til deres coronaskole fået tildelt hele LilleGul samt halvdelen af Grumse med bålhytten og gynggeområdet. De startede undervisning hver dag på fodboldbanen, hvor de lavede yoga, afrikansk dans, mindfulness og gymnastik. Derefter var de delt op i to grupper på ti, hvor de om formiddagen havde undervisning adskilt. De spiste ude hver dag, og ofte tog de afsted på heldagsture og udforskede nye steder i lokalområdet enten på cykler eller på gåben. Børnene nød friheden i de løse rammer, og der opstod nye legerelationer i de opdelte grupper. En drengegruppe fordybede sig lidenskabeligt i et hulebyggeri og lavede den vildeste konstruktion uden nogen voksenindblanding. Den hule har de stadig kæmpe stor tilknytning til. Tine L og Lea kunne især mærke, hvordan børnene trivedes med, at fleksibiliteten var stor, og at de kunne tilrettelægge dagen ud fra, hvordan energien ved børnene var.

Den samlede oplevelse i lille gul under første nedlukning var, at tempoet blev taget ud af hverdagen, så der blev mulighed for at dykke ind i samværet/nærværet med børnene. At skoledagen blev mere mindfull, da

børn og voksne var i naturen hver dag uden legetøj, og det var som om, at tiden var en anden. Vi havde en følelse af, at vores arbejdsdag fløj afsted, og at overskuddet til børnene og arbejdet på skolen var større, da vi ikke blev "forstyrret" af en ringende klokke og resten af skolens pulserende energi.

Efter sommerferien 2020: Ved hjælp af erfaringerne fra første genåbning kunne vi nu lave skole på næsten samme måde som tidligere. Dog med vanerne: Husk at spritte/vaske hænder når du forlader eller ankommer til nye lokaler/områder - og mere rengøring, oprydning udendørs samt afspritning af mooncars. Vi lavede arbejds holdene om, så de passede til coronaretningslinjerne, og det kunne endda lade sig at gøre at komme til Møgelø på en coronavenlig måde. Alle børn på skolen, lige fra den nye børnehaveklasse til 9. klasse, var dygtige til at tilpasse sig den nye coronaskole. Vi havde forkortet dagen, så den sluttede kl. 14.00 for alle. Den skoleform fortsatte til december, hvor vi lige akkurat nåede at afholde de corona-venlige lysfester, inden skolen igen blev lukket ned for de store elever.

Juleværkstederne blev gennemført på skolen for 0. - 4. klasse. Børnene var sammen klasse-vis, og det var mere struktureret og styret end andre år, og for de fleste af de små børn var det faktisk en fordel. De fik allesammen lavet julegaver på flere forskellige værksteder. Bagsiden for de små var, at de store børn - heriblandt deres elskede legesøskende - ikke var der til at sprede julestemning og vise deres evner inden for de kreative værksteder, noget de yngre elever plejer at blive inspireret samt motiveret af.

Nedlukning, hjemmeskole og nødskole: Under nedlukning 1 i marts 2020, som var helt uvant for os alle, sendte klasselærerne anbefalinger til skolearbejde ud til familierne i LilleGul samt inspiration til "må-gerne"-aktiviteter til de, som havde overskud til det.

Erfaringer fra nedlukning 1 førte os til at gøre det på en lidt anden måde anden gang. I nedlukning 2 valgte vi derfor i LilleGul at sende dagsskemaer ud til forældre og børn til en uge af gangen. Vi strukturerede det på en måde, hvor børnene selv kunne krydse en aktivitet af, når de havde klaret den. Vi forsøgte at lave aktiviteter, som både kom omkring dansk, matematik, engelsk, billedkunst, madkundskab og idræt. Vi opfordrede familierne til at arbejde med det, som var passende for den enkelte familie, i en for nogle meget presset hverdag med hjemmearbejde, coronaskole og evt. flere børns behov, som skulle dækkes. Vores hensigt var at lave et læringskoncept, som skulle passe bedst muligt til flest mulige familier. Cirka en gang om ugen mødtes børnene og de voksne over Google-MEET, hvor de kunne sige hej til hinanden, fortælle om deres hverdag derhjemme, vise deres værelse eller lytte til en god historie.

De børn, hvis forældre arbejdede og ikke havde mulighed for anden pasning, var i nødskole, hvor de også arbejdede med dagsskemaerne og var med på Meet. Her var børnene stadig delt op klassevis i undervisningen. Trods de kedelige årsager til nødskolen havde vi en skøn tid med de få børn, der mødte, og vi havde mulighed for ekstra meget nærvær og at kunne arbejde i dybden med nogle helt særlige pædagogiske projekter.

Efter anden nedlukning: Vi genåbnede skolen for 0.-4. klasse i uge seks 2021. Denne gang var det med løsere rammer, hvor børnene måtte samles klassevis, dog stadig med faste voksne. Det gjorde, at skemaet blev mere fleksibelt, så vi slukkede for klokken. I stedet kaldte eller sang vi de forskellige klasser ind med mikrofonen på de tidspunkter, der passede den enkelte klasse. Det at kunne være samlet hele klassen var gavnligt for klasse miljøet. Som skole havde vi fra start stort fokus på leg, relationer og trivsel generelt, nu børnene havde været adskilt så længe. I LilleGul oplevede vi, at børn og voksne havde savnet hinanden, og det var bare så dejligt, at det hele blev lidt mere normalt igen. Et stort savn var dog stadig børnenes legesøskende. Derfor blev der arrangeret Meet-møder, hvor små og store legesøskende kunne "mødes", hvilket var en stor succes.

Her på skolen har vi gjort meget for, at børnene ikke skulle få angst. Vi har selvfølgelig sprittet af, vasket hænder og fulgt restriktionerne, men vi har også krammet, knuset, tumlet osv. ligesom vi plejer, selvfølgelig bare inden for klasserummet. På mange måder har coronatiden skabt vigtige menneskelige erfaringer og dannelsesrum, som har krævet store ofre for mange børn og familier, men som jo samtidig er de livsvilkår menneskeheden har i dag. Det med at savne og derefter opleve gensynsglæde har derfor på en måde været lærerigt og berigende for børnene, som har udviklet erfaringer omkring savn og afsavn. Man kan sige meget dårligt om corona. Nogle erfaringer tager vi med os, og andre kan vi undvære. De dårlige erfaringer tager vi med som læring til fremtiden. Vi kræver af os selv at kunne bruge de gode erfaringer fra coronatiden samt øve os i at være nysgerrige og kritiske på Århus Friskoles pædagogiske praksis, så vi kan blive ved med at lære nyt.

Vi glæder os til, at vi igen kan vende tilbage til de frie rammer. Vi savner vores kolleger, børnene fra de store klasser samt alle vores store fester og arrangementer, som skaber sammenhold og fællesskab for hele skolen. Kærlig hilsen alle os fra LilleGul

Lilleskolepædagogik - hvad nu

af Marie – skoleleder på Århus Friskole

Jeg gik gennem Stockholms gader og nød den smukke sensommer en fredag i 2018. Solens stråler spejlede sig i vandet som en strålende stjernehimmel. Udenfor den svenske Riksdag sad en lille pige med lange fletninger helt alene og helt stille på stenbroen. Foran hende stod et papskilt, hvor hun med barnlig håndskrift havde skrevet: "skolestrejke for klimabet".

Jeg tænkte i mit stille sind: "Hmm – tjaa, gad vide om det hjælper noget?"

Det gjorde det. Det hjalp. For der var andre børn i andre lande, der hørte om Greta Thunberg, også i Århus og på Århus Friskole. Børnene ville bakke op om klimaet og kloden. Børnene på Århus Friskole ville også skolestrejke fredag, så de tog ind på Rådhuspladsen sammen med andre børn fra andre skoler. De voksne på Århus Friskole bakkede børnene op, og sammen tog de trommer og trompeter med og spillede musik på Rådhuspladsen. Der kom flere fredage, flere skolestrejker, flere demonstrationer. Der blev valg i Danmark. Det blev et grønt klimavalg. Nu har Danmark en af de mest ambitiøse klimamålsætninger i verden med en bindende klimalov. Greta Thunberg sad først helt alene og helt tavs. Nu taler hun for hele verden, og hun er kåret som en af de mest indflydelsesrige mennesker i verden i dag.

"Børnenes initiativ er vores pejlemærke", er et vores slogans på Århus Friskole. Det har det været siden skolen blev startet i 1952 stærkt inspireret af reformpædagogikken. At lytte til børnenes stemme og

børnenes perspektiv er lige præcis en af grundpillerne i den antiautoritære lilleskolepædagogik, da de første lilleskoler startede lige efter 2. verdenskrig. En lilleskolepædagogik, hvor børn oplever, at de bliver mødt, som dem de er. Hvor børn oplever, at deres stemme bliver hørt og kan gøre en forskel. Hvor børn oplever, at de har indflydelse på eget liv, og på de demokratiske fællesskaber, som de er en del af. Formålet med lilleskolerne er bl.a. at børnene vokser op og bliver livsduelige mennesker, som tør være kreative og kritiske med- og modspillere i samfundet. Som tør sige deres mening, også selvom dem som har magten, mener noget andet. En af intentionerne med lilleskolerne var at skabe skoler, som ikke bare var samfundsbevarende, men som kunne være samfundsforandrende eller verdensforandrende. Men lilleskole – hvad nu? Skal vi som lilleskole være samfundsforandrende eller ligefrem verdensforandrende, og hvad vil vi forandre? Hvad er lilleskolepædagogik anno 2020?

Som barn gik jeg på Århus Friskole. Det var i 70'erne. Vi gik forrest i 1. maj optøget og sang: "Under de blodrøde faner, bygger vi fremtidens hus". Vi gik forrest i demonstrationer imod atomkraft og det hjalp. Danmark fik ikke atomkraftværker.

Nu oplever jeg, at klimabevægelsen bølger gennem verden. Børnene vil skolestrejke og demonstrere for at redde klimaet på kloden. Børn tør stå frem og sige deres mening, også selvom nogle af verdens mest magtfulde mennesker, mener noget andet.

Det er fantastisk at være skoleleder på en lilleskole, fordi vi har friheden til at være politiske. Men den frihed forpligter. Den skal vi udnytte. Klimabevægelsen har vækket den gamle politiske ånd på Århus Friskole. Det er mega fedt. Pludselige er vi for alvor igen politiske og går foran i klimademonstrationer med trommer og trompet.

Som leder på Århus Friskole har jeg for et par år siden sat fokus på bæredygtighed. Vi arbejder med bæredygtighed på flere niveauer både individuelt, socialt, lokalt og globalt. Vi startede med os selv og respekten for det levende - menneskets og naturens livsprocesser og feedbacksystemer. Vi har fokus på: Hvordan vi som enkelte individer kan skabe bæredygtig balance i vores eget system, så vi ikke overforbruger egne ressourcer, og dermed risikerer at få stress? Hvordan vi som skole kan være bæredygtige og ikke ville mere end vi har økonomi, kompetencer, tid og menneskelige ressourcer til? Hvilke små og store forandringer vi kan gøre lokalt på Århus Friskole for at støtte globalt – genskabelsen af klodens naturlige bæredygtige balance, så menneskeheden også kan eksistere på kloden i fremtiden?

Det er i dag vigtigere end nogensinde, at vi har lilleskoler, som tør gå foran og vise andre veje i forhold til klimapædagogik og ledelse af menneskelig bæredygtighed. Der er skruet alt for meget op for tempoet og kompleksiteten i den vestlige verden, så vi ikke kan skrue mere op. Vi skal turde stoppe op, stå stille og gå ned i tempo, stå fast ved vores oprindelige værdier, turde sige nej til unødvendig udvikling og vækst og undgå pseudoarbejde med test og kontrol. Men hvor radikal skal lilleskolepædagogikken gå til værks?

Jeg er stolt af at være leder på en lilleskole, hvor jeg kan tillade mig, at vi ikke går op i, om vores børn kan klare sig i konkurrencestaten. For os på Århus Friskole er det meget vigtigere, at vores børn går op i at være en del af fællesskaber, hvor vi sammen gør noget for verden fx kæmper for klimaet, så der kan være mennesker på jorden i fremtiden.

I takt med at vores jordklode er hårdt belastet, har vi valgt at stille skarpt på bæredygtighed på vores skole. Vores skoleleder Marie startede for nogle år tilbage på en lederuddannelse om bæredygtig ledelse - ledelse med hjertet. Det har, på den gode måde, spredt sig som ringe i vandet til resten af os medarbejdere. På mange af vores lærer- og SFØmøder starter vi møderne med et gearskifte (en lille meditation), enten i stilhed eller til musik, hvor vi lander i os selv og til mødet. Vi er over årene blevet vant til at trække vejret dybt og sætte ord på, hvordan vi har det - både med plusser og minusser. Det gør, at vi kommer tættere på vores egen natur og bliver bedre til at mærke os selv og hinanden og børnene. Efter et års tid på uddannelsen, inviterede Marie: Asger, Mikkell og Marianne H med på uddannelsen. På uddannelsen er der fokus på de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. Vi arbejder med det i praksis ift. os selv, vores organisation og med udsyn på verden.

I 2019 havde vi bæredygtighed som overordnet emne på skolen. Vi fik bl.a. lavet solceller på taget, igangsat en god skraldesortering med tydelige faciliteter, hvor børnene lærte at sortere skrald i: Kompost til hønsene/grønt affald, papir og pap, jern og metal og stort og småt brændbart. En gang om ugen kørte et arbejds hold fra blå gruppe med Silas på genbrugsstationen med storskrald.

I samme år lavede hele blå gruppe deres fællesrum til et lækkert bæredygtigt fællesrum. Et fællesrum med genbrugsmøbler, selvbyggede skabe, lamper med spare-pærer, masser af grønne planter og hyggelige kroge og bløde sofaer. Et rum, som blev forvandlet fra et gennemgangsrum med store, klodsede møbler og uro i frikvartererne, til et rum med et mere æstetisk udtryk og stemning til hygge og fordybelse. Børnene og Tine Meyer byggede hønsegård til skolen og indkøbte høns med tanken - "Fra jord til bord". Hønsene har siden da været til stor glæde for rigtig mange børn på skolen, både for deres æg, men ikke mindst for deres gode og sjove selskab. De 17 verdensmål var omdrejningspunktet for projektet, og alle børn kendte logoet for FN's 17 verdensmål. Vores fornemmelse er, at alle børn fra blå var engageret i projektet og havde den bæredygtige tanke i sig.

Skolen fik nytænkt sin madordning. Hanne og Jørgen serverer i dag lækkert, sundt, økologisk og ofte vegetarisk mad til os alle og gør en stor dyd ud af at reducere madspild.

I 2019/ 20 deltog hele friskolen i en del klimademonstrationer i Århus til fordel for en ny dansk klimalov og skolestrejken "Fridays for Future" i solidaritet med Greta Thunberg. Børnene lavede bannere og spillede musik i de store optog. De fandt på seje slogans til demo-bannerne, som bl.a. lød sådan her: "Vi har ingen planet B", "Pas på jorden", "Jorden er GO` uden meget CO2", "Forbrug nej-tak - genbrug ja-tak!" og "www.savetheworld.earth".

I LilleGul arbejder vi nu med bæredygtighed som en naturlig del af undervisningen. Vi laver mindfulness med børnene et par gange om ugen - og en gang imellem yoga. Børnene sidder stille til musik og trækker vejret dybt og mærker deres hjerte. Undervejs i mindfulness-sessionen går de voksne rundt og masserer børnene på skift. Vi laver mindfulness med børnene for at træne nærvær, at kunne mærke sig selv og at kunne slappe af i en hektisk hverdag. Andre gange laver vi tankerejser med en guided "tur". For tiden laver vi fiske-mindfulness, som vi kalder det. Børnene sidder helt stille i mørket og slapper af, mens de kigger på storskærmen, hvor levende billeder fra koralrevet kører over skærmen, mens der spilles stille og beroligende musik. Bagefter taler vi om livet under havet. Hvordan alle arterne i havet stortrives og har det

godt, om hvordan vi mennesker på jorden skal passe på havene ved at tage ansvar for vores skrald og forurening for at opretholde den naturlige balance i havet. Vi snakker om hvordan biologer og arbejdsomme, frivillige mennesker renser strandene op for skrald, laver "koral børnehaver", hvor de dyrker nye koraller og sætter dem ud på steder, som er hårdt belastede af koralblegning pga. klimaforandringer, og hvordan kloge teknologiske genier prøver at opfinde intelligente maskiner, som kan opsamle skrald, plastik og mikropplast i verdenshavene. Vi snakker om verdensmål nummer 14: Livet i havet. Det hele foregår i børnehøjde, hvor det handler om håb frem for frygt.

I 2020/ 21 havde vi bæredygtighed som emne i LilleGul. Med udgangspunkt i FN's 17 verdensmål startede vi med at se tre små animationsfilm lavet til børn. Disse film kastede lys over, hvorfor vi skal passe på vores jord. Vi havde en fælles snak om, at det ikke er godt for hverken vores klode, dyr eller mennesker at være overbelastede. Det gælder om at finde balance i al ting. Vi så klip fra filmen om Greta Thunberg og hendes skolestrejke. Vi tegnede logoer af de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, så børnene kan genkende det visuelle udtryk. Børnene lavede små bannere med slogans til en "klimademonstration" i klasseværelset. Vi snakkede om, at økologi er sundt for både mennesker og planeten - og at det er fint at tage et par kødfrie dage en gang imellem. Vi så filmen "Giv os naturen tilbage" om biodiversitet. Vi havde spændende snakke om vigtigheden af de forskellige insektarter, planter og blomster i naturen. Vi var på gåtur i Stavtrup for at finde områder med skiltene "Vild med Stavtrup", hvor der er lavet bede med blomsterbeplantning til insekterne i lokalområdet.

Vi samlede skrald i skoven og lokalområdet og sorterede det derhjemme. Vi så små film om Hr. skæg i Indonesien, hvor han besøgte fattige skoler i Indonesien og belyste levevilkårene for børn i andre lande. I december så vi et afsnit af "Omvendt julekalender" hver dag. Omvendt julekalender handler om børn i SOS- børnebyerne. Vi fulgte forskellige børns hverdag i Palæstina, Nepal, Mozambique , Bosnien Hercegovina og mange andre lande. Vi talte om deres liv og muligheder og om vores liv i Danmark. Vi talte om verdensmål nr. 1: Afskaf fattigdom, nr. 2: Stop sult, nr. 3: Sundhed og trivsel, nr. 4: Kvalitetsuddannelse, nr. 10: Mindre ulighed, og verdensmål nr. 15: Livet på land.

Den 8. marts - på kvindernes internationale kampdag, fortalte vi om rødstrømpebevægelsen og om, da kvinderne kom på arbejdsmarkedet. Om stemmeret, frihed til at vælge selv og retten til at bestemme over egen krop. Vi tegnede kvindekamp-tegnet og fortalte historier om seje kvinder i historien som fx Thit Jensen, Frida Kahlo, Jane Austen og Emmeline Pankhurst. Vi snakkede om retfærdighed for både kvinder og mænd, piger og drenge = verdensmål nr. 5: Ligestilling mellem kønnene.

For os giver det mening at inddrage verdensmålene i undervisningen, både i emne-perioderne og drypvis ind i fagene. Det er overordentligt vigtigt, at børnene lærer betydningen af begrebet bæredygtighed og kender de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. Bæredygtighed handler kort fortalt om at passe på jorden, så den ikke tager skade af den måde, vi lever på. Det vil sige at skabe de bedst mulige betingelser for mennesker og miljø - både nu og i fremtiden. De valg, vi træffer hver dag, har nemlig konsekvenser for jorden og dermed også for fremtidige generationer. Derfor mener vi, at man lige så godt kan få de positive værdier og vaner med sig allerede tidligt i livet, som LilleGul-verdensborger.

Læsning er både afkodning og forståelse. Vi arbejder med begge dele parallelt. I de mindre klasser er der megen fokus på afkodning, og sprogforståelsen arbejdes der med igennem hele skoleforløbet.

GRØN (0. - 4. klasse)

Allerede fra børnehaveklassen starter vi med læsebånd. Her er der højtlesning, mens man i andre af dansktimerne arbejder med bogstaver og lydering. Senere på året, når der er flere selvstændige læsere, starter vi op med makkerlæsning, så børnene får trænet højtlesning, udtale og flydende læsning. I løbet af 1. klasse og i BLÅ gruppe starter vi hver morgen med læsebånd, hvor børnene primært læser inde i hovedet.

Børnenes læseudvikling er forskellig, så både i dansktimerne, men også i læsebåndene - tager vi højde for niveau og det enkelte barns forudsætninger for at læse.

Vi er meget opmærksomme på - allerede fra børnene er helt små - at snakke med dem om indholdet i det, vi læser, samt at gøre dem til "medlæsere". Det at lære at stille forståelsesspørgsmål og at kunne undre sig over det, man hører/læser, styrker læsningen og sprogforståelsen.

Læsekursus

I 1. og 2. klasse har vi læsekursus 1-2 gange om året af en uges varighed. I 3. og 4. klasse har vi læsekursus en gang om året i 2-3 uger. Her arbejder vi med sikkerhed, læsehastighed og fordybelse. Klassens læselærer starter med at holde et lille oplæg om læsning for børnene. Her bliver der også præsenteret bøger i forskellige genrer og sværhedsgrader. Vi evaluerer altid et læsekursus sammen med børnene, så de er medspillere og dermed kan følge med i deres egen læseudvikling.

Evaluering

I børnehaveklassen starter vi op på et læseudviklingsskema. Her bliver vi klogere på, hvor langt det enkelte barn er i sin læseudvikling. Er der styr på bogstaver og lyde? Er de begyndt at kunne sætte bogstaverne sammen til lydrette ord? Og hvordan er læselysten hos barnet samt motivationen for at lære? Dette skema bruger vi til at følge børnenes læseudvikling til og med 3. klasse, eller så langt det giver mening.

Vi begynder at lixe børnene i 1. klasse, eller når det enkelte barn har knækket læsekoden og fortsætter med at lixe efter behov. Lix er en forkortelse for læsbarhedsindex. Det er en måde at finde sværhedsgraden på en bog, hvilket gør, at vi nemmere kan finde bøger, som passer til det enkelte barns læseniveau.

Derudover laver vi en fælles læse-gruppe-prøve i maj måned fra 1. til 4. klasse. Dette gør vi for at sikre os, at vi har "set" alle børn. Prøverne har i 1. og 2. klasse fokus på afkodning og forståelse, samt lydering og sætningskonstruktioner, da læsning og skrivning især følges ad i de mindre klasser. I 3. og 4. klasse er det udelukkende en læseprøve. Prøverne vi bruger hedder SL.

Læsetimer

Der er tilknyttet en læselærer til hver klasse i Grøn, som lægger nogle timer i klassen. Efter gennemgang af ovenstående evaluering samt dansklærerens observationer og ønsker, vurderer vi, hvad behovet er for den enkelte klasse, og hvilke børn, der har brug for ekstra læsestøtte og på hvilken måde.

Forældremøde om læsning

Læselærerne i GRØN og klasselæreren indkalder i løbet af januar/februar til et læsemøde i børnehaveklassen. Her fortæller vi om, hvad læsning er, lidt om vores læsesyn, børns læseudvikling, hvordan vi på skolen arbejder med læsning og evaluering, samt hvordan forældrene kan bakke op om deres børns læseudvikling. Her kan man som forældre også dele erfaringer, frustrationer og succeser i forhold til til begynderlæsning.

RØD (5.-7. klasse)

Når børnene kommer i Rød, er der fortsat fokus på læsning. Her arbejdes der blandt andet med læsestrategier og læsehastighed. I perioder er der også læsebånd.

Det er vigtigt at styrke elevernes sprogforståelse hele tiden. At gøre eleverne til bedre læsere kan man blandt andet gøre ved at arbejde aktivt med teksterne og ved at gøre dem "medproducerende". At omsætte ord til forståelse og danne mening i det, de læser, er en stor del af læsning i Rød. Ligeledes er det at lære at stille forståelses-spørgsmål til tekster og besvare spørgsmål undervejs også noget af det, læsning er.

Faglig læsning er mere i fokus, da der nu kommer flere fag i spil og dermed også flere fagord - og tekster.

I Rød er det vigtigt fortsat at arbejde med, at stimulere børnenes læselyst i en tid, hvor så meget af børnenes tid ofte er foran en skærm. Derfor læses der stadig bøger i fællesskab. Der læses og analyseres også alle mulige andre "tekster": Film, reklamer, dokumentarer, reportage, aviser, digte, rap og andre musik-tekster.

Ordblinde og andre børn med læse-skrivevanskeligheder

Ved hjælp af læseudviklingsskemaerne, læsetimerne og den daglige undervisning er vi allerede fra børnehaveklassen opmærksomme på, hvilke børn der har lidt sværere ved at lære bogstav- og lydforbindelser samt har svært ved at bruge dem til at lære at læse. Det behøver ikke nødvendigvis at være tegn på ordblindhed, men en ekstra indsats i form af læsegruppe/bogstavværksted er nødvendig for de børn. Børns læseudvikling er meget forskellig, og nogle børn knækker læsekoden en del senere end andre, uden at der behøver at være ordblindetræk. Børn lærer på forskellige måder og lægger deres energi forskellige steder. Ingen børn kommer sovende til det alfabetiske princip.

Hvis et barn i slutningen af 3. klasse stadig har store vanskeligheder med det fonologiske princip (at sætte lydene sammen), efter det har fået ekstra læsehjælp af læselærerne, laver læsevejlederne på skolen en forundersøgelse i forhold til ordblindhed. Hvis barnet har ordblindetræk, indkaldes barnet og forældrene til møde, hvor barnet bliver tilbudt den nationale ordblindetest. Hvis ordblindetrækkene ikke er tydelige, venter vi oftest med at tage testen til 4. eller 5. klasse, både fordi testen der er mere sikker, men også fordi nogle børn er lidt langsommere til rigtigt at knække koden, og her på Friskolen har vi ikke helt lige så mange fagfaglige timer på grund af musical, lejr, juleværksteder og alle de andre aktiviteter, der ligger udenfor de traditionelle fagdiscipliner.

Ordblindhed kan også opdages senere i skoleforløbet. Det kan eksempelvis være nogle af de meget flittige børn, som kompenserer ved at arbejde hårdt og længe og derfor ikke er så nemme at opdage, fordi de ligger lige på grænsen. Er der mistanke om ordblindhed ved et barn i de større klasser, vil læsevejlederne lave en forundersøgelse og eventuel ordblindetest.

Bliver man testet ordblind, får man en it-rygsæk. Heri ligger CD-ord, som er et program, der giver læse- og skrivestøtte til ordblinde, men også andre kan have god gavn af det.

Alle børn skal i forvejen have egen computer/tablet med fra 4. klasse, så er man testet ordblind, er man sammen med resten af klassen om at skulle arbejde på computer i flere fag.

I Rød gruppe arbejder man i klassen og nogle gange i små grupper med brug af it-rygsæk. Den skal bruges i alle fag. Et stort arbejds punkt er selvstændighed. At børnene har computeren klar i alle fag. At de har deres CD-ord program åbent. Børnene skal lære at blive fortrolige med deres programmer. De skal kende og bruge dem. Der arbejdes med at bruge den til oplæsning, søgning, skrive tekst med CD-ord og med at indtale tekst.

I Rød gruppe er der, som i Grøn, også tilknyttet støttelærere, der har ekstra fokus på børn med læse- skrivevanskeligheder samt ordblinde børn. Den ekstra støtte fortsætter indtil afgangsprøverne i 9. klasse.

Musik og rytmik på Århus Friskole af Maria Jaeger

På Århus Friskole vægter vi fagene musik og rytmik meget højt, og de er en vigtig og integreret del af skolens fællesskab og kultur.

Vi fokuserer på en stærkt rytmisk baseret musik- og bevægelseskultur, primært uden brug af noder, og det er vigtigt at alle elever oplever at kunne bidrage til fælleskabet, uanset niveau. Musik og dans er et levende sprog båret af livsglæde og fælleskab, hvor alle kan være med.

Inspirationen til meget af den musik vi spiller og danser til kommer fra lande, hvor der stadig er en levende, improvisatorisk musikkultur med masser af trommer, og hvor det rytmiske er i højsædet. På Århus Friskole uddanner vi ikke musikere (selvom mange elever vælger at fortsætte professionelt som voksne) - men vi sigter imod at skabe et stærkt kulturfællesskab, hvor alle børn (og ansatte) kan deltage i musikken, dansen, glæden og samhørigheden.

Der er både musik og rytmik på børnenes skoleskema fra 0.-9. klasse, og vi har 3 musik-uddannede lærere på skolen. Derudover spiller de fleste ansatte et instrument, danser eller synger - en del også i fritiden. Det er med til at skabe en stor opbakning omkring betydningen af musik og bevægelse på skolen.

Her er et lille overblik over, hvad der i korte træk sker indenfor musik og rytmik i løbet af et barns skoletid på Århus Friskole - altså udover de ugentlige timer i musik og rytmik:

- Når man starter i 0. klasse, er der HØSTIVAL, som er den ene af to årlige skolefester, hvor alle børn på skift optræder for hinanden. Ofte spiller de nye 0.klasses børn et fælles, hjemmelavet nummer sammen med 1. klasse, og det vigtigste er, at alle oplever, at det er sjovt at være med. Nogle er lidt nervøse ved at skulle stille sig op på en scene, men overvinder næsten altid genertheden og får en optur! Og ellers får man chancen mange andre gange.
Derudover starter man med at have musik - mest tromning og sang - i musikrummet og rytmik (bevægelseslege, tromning og dans) i salen.
- I løbet af tiden i Lillegul Gruppe (0. og 1. klasse) er der CIRKUS LILLEGUL, som er børnenes eget hjemmelavede cirkus-projekt. Der er plads til mange forskellige slags cirkus-artister, og det ender op med en forestilling for hele skolen samt forældre, hvor børnene oplever stor opbakning fra publikum.
- I Blå Gruppe (2.3.4. klasse) er der fortsat både musik og rytmik på skemaet hver uge. Nu tilføjes der flere instrumenter i sammenspilsundervisningen, bl.a. klaver, trompet, bas og guitar - stadig båret af masser af tromning (percussion) og sang, og med vægt på det stærke rytmiske fundament. Det er en vigtig del af undervisningen, at børnene prøver de forskellige instrumenter, og at både drenge og piger spiller trommesæt, synger osv. De fleste numre er fortsat hjemmelavede. I rytmik er der fokus på at både drenge og piger danser og spiller trommer. Der undervises bl.a. i ekko-tromning, danse-improvisation og masser af afrikanske sange med dans og tromning til. Puls-træning og periodeforfølelse, samt at kunne LYTTE til de andre elever er i højsædet.

I løbet af Blå Gruppe laver børn og voksne også en hjemmelavet MUSICAL, hvor børnene selv er med til at digte historien, lave kulisser og komponere musik, tekster og lave danse. Det er et stort projekt, og børnene får mulighed for virkelig at fordybe sig og få stort ejerskab. Til sidst opføres musicalen på skolen for både børn og forældre, og det er en stor oplevelse for alle børnene at have sommerfugle i maven, premiere - og stolthed og glæde over at nå i mål!

- I Rød Gruppe (5.6.7. klasse) sker der ofte det, at mange af børnene får et favorit-instrument, men der er stadig masser af mulighed for at rotere og prøve af. I Rød Gruppe er der også et kæmpe MUSICAL-projekt med hjemmelavet manuskript, musik og dans, og ofte sættes mange uger i træk af på skoleskemaet til udelukkende at øve musical. Igen er det en stor optur for børnene at vise musicalen frem for resten af skolen samt forældrene, og tit kan eleverne huske deres egne sange resten af livet!
- I løbet af Rød Gruppe er der mulighed for at være med i skolens store, frivillige bigband. Det er åbent for børn fra 5-9. klasse, og som oftest er over 60 børn samlet hver fredag for at øve sammen. I BIGBAND er musikken båret af masser af blæs, kor og percussion, og det kan føles som et kæmpe godstog, der kører afsted. De første år man er med, spiller man som oftest sammen i instrumentgrupper med både store og små, og de yngre kan på den måde "læne" sig op ad de større børn musikalsk. Senere - i de ældste klasser - får man lov at synge solo, spille de instrumenter der er færre af eller spille fx guitarsolo. Det er en inspirerende og inkluderende måde at spille sammen med så mange børn i forskellige aldre på samme tid.
- I 7. klasse er det tid til at begynde at tjene penge til klassens store rejse, som ligger i 8. klasse. I løbet af 7. klasse tager klassen afsted til en masse børnehaver, byfester og lignende for at spille karnevalsmusik, lave optog med musik og dans og undervise i sanglege mm. Et af højdepunkterne er Friskolens mangeårige samarbejde med et beskyttet værksted for voksne udviklingshæmmede i Nordjylland. Her laver 7. klasse i løbet af 3 dage sammen med de udviklingshæmmede et karnevalsoptog med sang, musik og dans, som munder ud i en optræden til den lokale byfest. Det er en kæmpe oplevelse for alle involverede - og fra at være en smule grænseoverskridende for en genert teenager, bliver det et møde med livsglade mennesker, som trods handicap tør danse og optræde for hele byen! Det er et vigtigt kulturmøde og en øvelse i at lære mennesker at kende, der ikke umiddelbart ligner én selv.

- I foråret på 8. klassetrin tager klassen afsted på en ca. 4 uger lang rejse, typisk til et tredje verdensland med en stærk musikkultur. Formålet er at møde andre børn og unge og knytte venskaber, udveksle musik og dans og opleve den ligeværdighed, som det fører med. Skolen har rejst til Cuba, Brasilien samt en masse forskellige lande i Afrika, fx Tanzania, Ghana, Sydafrika og Namibia indenfor den seneste årrække.

Undervejs på rejsen "vokser" og modnes eleverne, og når de kommer hjem ser de ofte tydeligt, hvor rigt et land Danmark på mange måder er. Men der reflekteres også ofte over kulturforskelle, ensomhed og hvilke værdier, de forskellige samfund har.

- I 9. klasse efterbearbejder eleverne deres rejse og laver et show med musik og dans, foredrag, film eller billeder, og ikke mindst deres overvejelser og refleksioner. Alt i alt fylder 8. klassesturen rigtig meget i løbet af både 8. og 9. klasse, og det er blandt andet med til at inspirere skolens yngre elever musikalsk, åbne op for et større verdensbillede og nedbryde fordomme.

I 9. klasse er det også tid til den PÆDAGOGISKE PRØVE, hvor de store elever to og to underviser nogle af skolens yngre børn i rytmik eller musik. Ofte undervises der i fx sammenspil eller nogle af de tromme-danse-numre, som blev lært på 8.klassesturen. De store elever underviser tre gange á 30 min. og derefter evalueres og skrives en udtalelse, som fokuserer på alle de positive ting, eleverne har vist. Det er som oftest nogle virkelig flotte og engagerede undervisningsforløb, og udtalelsen bliver brugt til fx at søge ind på pædagogiske uddannelser, som medhjælpere i børnehaver, på musikkonservatoriet og meget mere.

Prøven giver eleverne en større pædagogisk bevidsthed, og deres "prøvekaniner" får lov at lære musik og dans fra nogle af de store, som de ser op til. Det er virkelig en vigtig og positiv kultur-fødekæde, der foregår!

- Udover alle de forskellige ting, der her er beskrevet, er der mange flere musikalske begivenheder i løbet af en skolegang på Århus Friskole. Nogle er mere spontane; andre er kontinuerlige, som fx skolens 60 mand store Bigband, som spiller hvert år til skolens fester mm., vores juleafslutninger hvor alle danser rundt om skolen, de 2 årlige skolefester, hvor alle som nævnt optræder for hinanden og ser tidligere elever spille koncerter om aftenen - alle er med til at skabe den særlige Århus Friskole-stemning og kultur, som er baseret på livsglæde og fællesskab.

Generelt er skolens grundholdning, at musik og dans er noget, der er i udvikling, og som aldrig må blive "stift" eller kun have ét facit. Det er en måde at være sammen på, og det allervigtigste er at kunne lytte til hinanden, turde spille forkert, turde få nye idéer og prøve nye ting af, uden af skulle være perfekt. Målet er at kunne (og turde!) glemme sig selv og give sig hen i musikken og dansen.

Nye normaler

Sidste år afholdt vi vores generalforsamling meget forsinket. Vi plejer at afholde den i april måned, men grundet et skarpt fokus på at holde skole på en helt ny måde, blev alt andet skudt til side. Det lykkedes at skabe en skole, der kørte videre på forandrede vilkår. I år holder vi igen generalforsamlingen online - men mange erfaringer rigere. Vi har lært meget og forhåbentlig tager vi alle de gode Corona-gaver med os ind i fremtiden - til en ny normal, der byder på mere frihed og fleksibilitet i kommunikation og læring - men også mindre global persontransport og øget fokus på bæredygtige kommercielle økosystemer. Det bliver spændende at se hvilke af disse arbejdsformer, der bliver de nye normaler i samfundet omkring os.

Tak til både ledelse, personale, elever og forældre for den fortsat store indsats, det har krævet at finde ind i de nye vilkår. Særligt glæder vi os over, at vi formåede at afholde lysfester i december måned med stor succes - endda med uanmeldt kontrolbesøg fra politiet som gav os topkarakter i efterlevelsen af restriktioner. Vi tør ikke spå, men glæder os meget over, at der i skrivende stund lukkes mere og mere op for muligheden for at skabe fællesskab på skolen på Søholmvej.

Vi har ligeledes genoptaget de udviklingsaktiviteter som har været på lavt blus gennem Corona. Det gælder både arbejdet omkring "Sikker Skolevej", skolens fysiske rammer, hjemmeside samt fondsansøgninger til udemiljø.

Regnskab for 2020 er afsluttet og konklusionen er, at skolen står på et godt fundament til at kunne fortsætte med en sund økonomi. Det er lykkedes at balancere de ekstra udgifter, der har været i forbindelse med Corona, med besparelser på andre områder og i øvrigt en god portion indsats fra vores skoleleder og medarbejdere.

Fremtiden ser ikke ud som den plejer

Ved sidste beretning i sensommeren 2020 skrev vi om, hvad vi gerne ville arbejde videre med, men 2. nedlukning dikterede os i en retning, der bød på andre opgaver. Vi tror, at der fortsat vil dukke opgaver op, som vi ikke i skrivende stund kender til, men holder fast i tankerne omkring bæredygtighed og kultur. Vi skrev: *De 17 verdensmål som beskrevet af FN indeholder et centralt fokus på bæredygtighed. Det er, og vil fortsat være, et tema som vi vil basere vores skole og undervisning på.* Vi håber på at dette arbejde kan startes i nær fremtid. Derudover vil bestyrelsen fortsat støtte op omkring musikkulturen på skolen, som vi ser som en del af grundlaget for skolens værdier og samværsform.

Vi har det sidste års tid haft en stejl læringskurve på den digitale front for at understøtte lærer-elev samarbejdet og undervisningen generelt - vi håber på at videreføre det bedste fra denne verden samtidigt med at fastholde det nære og fysiske fællesskab. Det bliver et tæt samarbejde mellem alle de involverede, og vi kan kun være sikre på, at vi ikke kender løsningerne, før vi ser dem. Vi træder sammen stien, mens vi går den.

Økonomi: Vi fortsætter fokus på en bæredygtig økonomi omkring Århus Friskole, hvor vi balancerer udgifter i forhold til indtægter samtidigt med en rimelig skolepengesats. Det har også ledt os omkring en sammenligning med andre privat- og friskoler, som viser et niveau, hvor vi ligger på gennemsnittet eller lidt over på skoler, som vi kan sammenligne os med. Elevtallet på skolen har stor betydning for økonomien, hvorfor vi er opmærksomme på denne udvikling. Vi har sammen med ledelsen på skolen fastholdt et maksimalt antal elever på 22 pr. klasse og 210 samlet på skolen.

Bestyrelsen nedsatte sidste år et fonds-udvalg til søgning af midler til udvalgte udviklingsaktiviteter på skolen. Dette arbejde skrider også frem og ser ud til at bære frugt.

Multihal: Som mange måske har hørt, er der en multihal på tegnebrættet i Stavtrup. Vi deltager i dialogen, som kører mellem de mange interessenter lige nu. Herunder har vi givet et høringsvar som bl.a. beretter: *Århus Friskole bakker op om "en multihal der samler i Stavtrup". Det har været et stort ønske for Århus Friskole i mange år at få adgang til en lokal idrætshal, specielt efter at faget idræt er blevet et udtræksfag til afgangsprøven.*

Der er nogle særlige opmærksomhedspunkter, vi bringer i spil i dialogen, herunder trafik, placering og samlet bæredygtighed omkring projektet.

Skolens fysiske rammer: I løbet af efteråret fik Silas mulighed for yderligere arbejde med skolens tag, som skrider frem støt og godt. Arbejdet pågår stadig, og vi glæder os over at også lærerværelset nu er tæt fra oven. Skolens låsesystem er efterhånden slidt, og omkostninger til vedligeholdelse står ikke mål med værdien. Derfor har vi påbegyndt udskiftning til en mere tidssvarende løsning. Dette vil indebære en større omkostning, men vi forventer også, at det vil hjælpe vores personale til en lettere hverdag og måske mere børnetid i sidste ende.

Til sommer leveres nye vinduer og døre primært ud mod skolegården og i smedestræde.

Renoveringen af lillegul står også for døren. Den endelige plan er ikke lagt endnu.

Derudover forventer vi at lægge nyt gulv i salen i løbet af 2021

